EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 14.10.2021
COM(2021) 633 final

KOMISJONI ARUANNE

EUROOPA PARLAMENDILE

määruse (EL) 2019/125 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks) artiklis 31 osutatud piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevuse ja konsultatsioonide kohta

1. Sissejuhatus

16. jaanuari 2019. aasta määruse (EL) 2019/125 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks)[(1)] artikli 31 lõike 4 kohaselt peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile igal aastal aruande piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevuse, kontrollide ja konsultatsioonide kohta. Aruanne ei tohi kahjustada füüsiliste või juriidiliste isikute ärihuvisid.

Käesolev aruanne käsitleb piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevust 2020. aastal.

2. Õigusraamistik

Määruse eesmärk on hoida ära ühelt poolt surmanuhtlust ning teiselt poolt piinamist ja muud julma, ebainimlikku või alandavat kohtlemist või karistamist väljaspool ELi asuvates riikides, piirates teatavate kaupadega kauplemist. Selles eristatakse järgmist:

- kaubad, mis on olemuselt kuritahtlikud ja nendega ei tohiks üldse kaubelda (II lisa) ning
- kaubad, millel võib olla seaduslik kasutuseesmärk, näiteks õiguskaitse otstarbel kasutatav varustus (III lisa) või raviotstarbelised kaubad (IV lisa).

III ja IV lisas loetletud kaupadega kauplemisele kehtivad teatavad piirangud. Eelkõige on määrusega

i. keelatud selliste II lisas loetletud kaupade import ELi, eksport EList ja transiit läbi ELi, millel puudub muu praktiline otstarve kui kasutamine surmanuhtluse täideviimiseks või piinamiseks. Keelatud on selliste kaupadega seotud tehnilise abi andmine, sealhulgas nende kasutamise õpetamine. Samuti on keelatud selliste kaupade reklaam trükimeedias, internetis, televisioonis või raadios ning nende väljapanek või müügiks pakkumine näitustel või messidel;

ii. nõutud III lisas loetletud kaupade puhul, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks või piinamiseks, kuid millel võib olla ka muu seaduslik kasutusotstarve (nt õiguskaitse), iga üksikjuhtumi puhul eraldi eelnevat ekspordiluba. Eelnevat ekspordiluba on vaja ka selle kategooria kaupadega seotud tehnilise abi või vahendusteenuste osutamiseks. III lisa ei hõlma

   a) tulirelvi, mis kuuluvad määruse (EL) nr 258/2012[(2)] kohaldamisalasse;

   b) kahesuguse kasutusega kaupu, mis kuuluvad määruse (EL) 2021/821[(3)] kohaldamisalasse ega

---

(1) ELT L 30, 31.1.2019, lk 1. Nõukogu 27. juuni 2005. aasta määrust (EÜ) nr 1236/2005, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks (ELT L 200, 30.7.2005, lk 1), on mitu korda muudetud ja see on seejärel kodifitseeritud määrusena (EL) 2019/125.

(2) 14. märtsi 2012. aasta määrus (EL) nr 258/2012, millega rakendatakse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni täiendava tulirelvade, nende osade ja laskemoona ebaseaduslikku valmistamist ja nendega ebaseaduslikku kauplemist tõkestava ÜRO protokolli (ÜRO tulirelvade protokoll) artiklit 10 ning kehtestatakse tulirelvade, nende osade ja laskemoona ekspordilubade andmise menetlus ning importi ja transiiti käsitlevad meetmed (ELT L 94, 30.3.2012, lk 1).

(3) 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks (uuesti sõnastatud) (ELT L 206, 11.6.2021, lk 1).

c) kaupu, mille suhtes kohaldatakse nõukogu ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP[4] tingimusi;
ning

iii. reguleeritud kauplemine kemikaalide ja farmatseutiliste ainetega (IV lisa), mida võidakse kasutada surmanuhtluse täideviimiseks (nt surmava süsti abil). Kasutusele on võetud eriluba (edaspidi „liidu üldine ekspordiluba“), et kontrollida selliste anesteetikumide eksporti ja vältida nende edasitoimetamist surmava süsti tegemise eesmärgil, piiramata nendega kauplemist meditsiinilistel, veterinaarsetel või muudel seaduslikel eesmärkidel.

3. Piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevus

Piinamise tõkestamise koordineerimisrühm loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2134[5] alusel, et uurida piinamisvastase määruse kohaldamisega seotud küsimusi.

Piinamise tõkestamise koordineerimisrühm toimib platvormina, kus liikmesriikide eksperdid ja komisjon saavad vahetada teavet haldustavade kohta ning arutada määruse tõlgendamise küsimusi, loetletud kaupadega seotud tehnilisi küsimusi, määrusega seotud arengusuundumusi ja muid küsimusi, mis võivad esile kerkida. Kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppega[6] konsulteerib komisjon delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ka piinamise tõkestamise koordineerimisrühmaga.

Piinamise tõkestamise koordineerimisrühm pidas 2020. aastal ühe koosoleku, mis toimus 12. oktoobril virtuaalformaadis, et vahetada teavet mitmes allpool kokkuvõtlikult esitatud küsimuses, mis on seotud määruse rakendamisega.

3.1. Alusaktiga seotud muudatused

Komisjon teavitas piinamise tõkestamise koordineerimisrühma kavatsusest võtta vastu delegeeritud õigusakti eelnõu, millega muudetakse määruse I lisa (liikmesriikide pädevad asutused) ja V lisa 2. osa (sihtkohad, mille suhtes kohaldatakse liidu üldist ekspordiluba), et võtta arvesse Ühendkuningriigi väljaastumist EList,[7] ja konsulteeris rühmaga selle üle.

3.2. Kaubandusteave: andmete esitamine

Komisjon tutvustas artikli 26 lõikes 3 osutatud aastaaruande seisu, eelkõige andmeid, mida ta kavatses kasutada. Samuti teavitas komisjon piinamise tõkestamise koordineerimisrühma oma kavatsusest ajakohastada aruandevormi ja laiendada kogutavate andmete ulatust, et valmistuda järgmise aruande esitamiseks.

3.3. Määruse (EL) 2019/125 läbivaatamine

---

(4) Nõukogu ühine seisukoht 2008/944/ÜVJP, millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad (ELT L 335, 13.12.2008, lk 99).

(5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2134, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1236/2005, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks (ELT L 338, 13.12.2016, lk 1).

(6) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

(7) Määruse sätteid kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis seoses Põhja-Iirimaaga kooskõlas väljaastumislepingu Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli artikli 5 lõikega 4 koostoimes selle protokolli 2. lisa punktiga 47.

Komisjon esitas aruande määruse (EL) 2019/125 läbivaatamise kohta koos peamiste tulemuste ja järeldustega[8]. Aruandes on antud määrusele põhjalik hinnang, muu hulgas on hinnatud selle mõju (sealhulgas ülemaailmsel tasandil), sellega seotud väljakutseid ja võimalusi. Aruandes on kirjeldatud edasisi meetmeid, et suurendada määruse tõhusust ja tagada selle jätkuvalt oluline roll piinamise ja surmanuhtluse vastases võitluses.

Komisjon kaasas läbivaatamisprotsessi liikmesriikide pädevad asutused, eelkõige hindamisküsimustele vastamise ja 14. mail 2020 virtuaalformaadis toimunud seminari kaudu. Seminari eesmärk oli koguda otsest tagasisidet ning kuulata sidusrühmade seisukohti ja ideid selle kohta, kuidas suurendada määruse tõhusust. Arutelu hõlbustamiseks pakuti välja mitu teemat, mille üle toimus tasakaalustatud ja elav arvamuste vahetus. Seminarist võtsid osa 16 ELi pädeva asutuse, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad ning muud eksperdid.

3.4. Piinamisvaba kaubandus – piirkondlikud ja rahvusvahelised suundumused

Piinamise tõkestamise koordineerimisrühm toimis platvormina, kus sai vahetada teavet ja suurendada teadlikkust piirkondlikest ja rahvusvahelistest arengusuundumustest, võttes eelkõige arvesse ÜRO peasekretäri aruannet „Towards torture-free trade: examining the feasibility, scope and parameters for possible common international standards“ (Piinamisvaba kaubanduse suunas: võimalike ühiste rahvusvaheliste standardite teostatavuse, kohaldamisala ja parameetrite uurimine),[9] milles tunnistatakse, et ühised rahvusvahelised standardid võiksid parandada reguleerimist selle valdkonnas. Järgmise sammuna moodustab ÜRO valitsusekspertide rühma, kes jätkab tööd aruande põhjal.

Piinamise tõkestamise koordineerimisrühma teavitati ka tööst seoses Euroopa Nõukogu soovitusega[10] luua raamistik, mis võimaldab Euroopa Nõukogu liikmesriikidel tõhusamalt reguleerida kauplemist kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks ning muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks.

[8] COM(2020) 343 final, 30.7.2020.

[9] ÜRO peasekretäri 28. juuli 2020. aasta aruanne A/74/969.

[10] Ministrite komitee soovitus CM/Rec(2021)2 liikmesriikidele meetmete kohta, mis on suunatud surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks kasutatavate kaupadega kauplemise vastu (vastu võetud ministrite asetäitjate 1400. kohtumisel 31. märtsil 2021).